

PROVINCIE VOERT INVENTARISATIE UIT

Gemeenten in Noord-Brabant besteden meer aandacht aan water

De provincie Noord-Brabant heeft een actueel beeld gekregen van de stand van zaken met betrekking tot de uitvoering van het waterbeleid in steden en dorpen. De informatie is verzameld door middel van een enquête in het kader van de regionale watersysteemrapportage en door een beleidsevaluatie. De resultaten, in de vorm van een 'stedelijk-water-mondriaan', fungeren als een benchmark waarbij gemeenten onderling worden vergeleken op basis van de mate van aandacht voor water.

De provincie Noord-Brabant voert tweejaarlijks een beleidsevaluatie uit van het provinciale waterhuishoudingplan (WHP). Tevens wordt om de vier jaar de regionale watersysteemrapportage (RWSR) opgesteld. Hierbij wordt voor alle thema's uit het WHP nagegaan of afgesproken acties worden uitgevoerd en of de concrete doelstellingen zijn gehaald. In het huidige provinciale water-

huishoudingplan (partiële herziening WHP 2003-2006) neemt water in bebouwd gebied een prominente plaats in.

Het thema 'water in bebouwd gebied' is in 2002 uitgebreid geëvalueerd door alle 70 Noord-Brabantse gemeenten te enquêteren (schriftelijk) en te interviewen. De enquête-resultaten (respons 99 procent) zijn verwerkt in

een rapportage*. De informatie is breed verspreid naar betrokken en geïnteresseerde partijen om de samenwerking te stimuleren. De interviewresultaten uit 2002 zijn door de provincie gebruikt om haar communicatie richting gemeenten te evalueren en verder vorm te geven.

In 2004 zijn de inmiddels 68 gemeenten opnieuw (elektronisch) geënuquêteerd. De responsgroep (meer dan 60 procent) kan als representatief worden beschouwd voor alle Noord-Brabantse gemeenten. De resultaten** zijn vergeleken met voorgaande resultaten, waardoor de voortgang van het provinciale beleid voor water in bebouwd gebied gevolgd kan worden. De provincie denkt er nu aan om de nieuwe gegevens via internet beschikbaar te stellen.

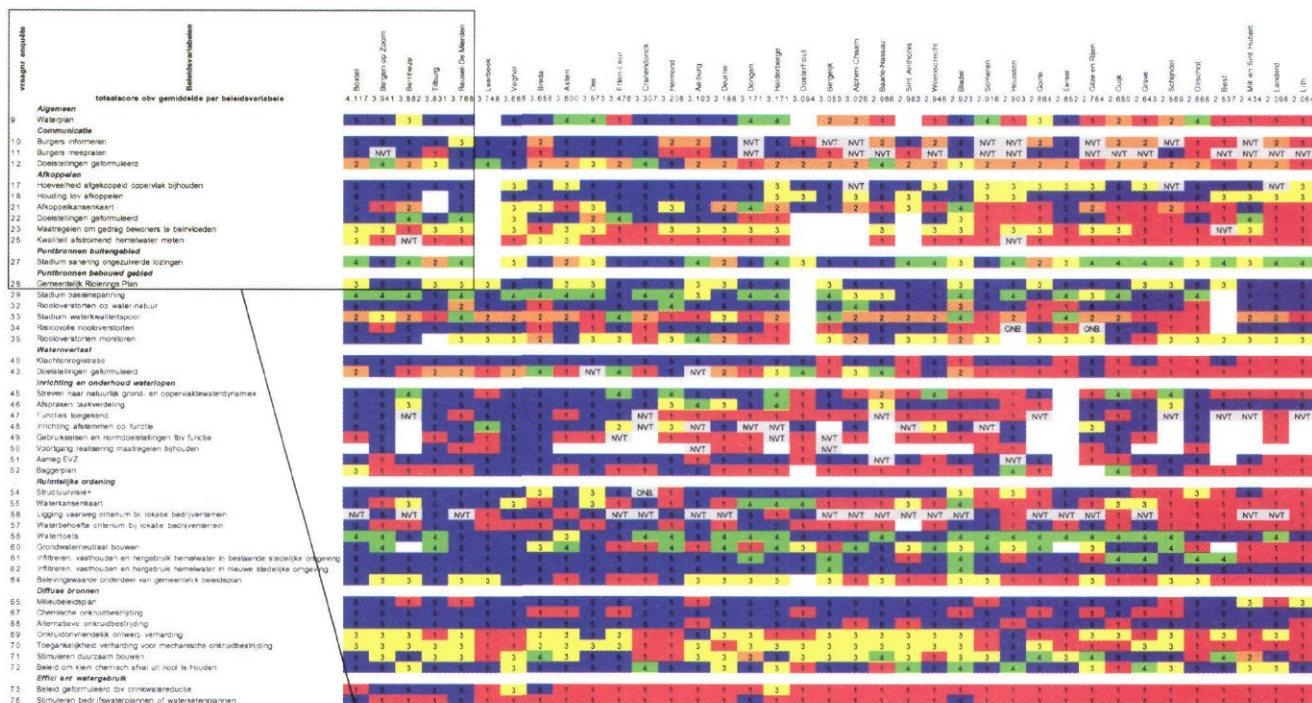
In zowel 2002 als 2004 is een 'stedelijk-water-mondriaan' gemaakt, waarin de gemeenten zijn gerangschikt op basis van de mate waarin stedelijk water de aandacht krijgt.

Stedelijk-water-mondriaan

Het thema 'water in bebouwd gebied' is in het WHP uitgesplitst in een aantal hoofdoelen. Deze zijn verdeeld in subdoelen (beleidsvariabelen) en hierbij zijn acties (beleidsindicatoren) geformuleerd. De indi-

Grachtenwoningen in Cuijk (foto: gemeente Cuijk).

vraagnr	enquête	Beleidsvariabelen	Boxtel	Bergen op Zoom	Bemheze	Tilburg	Reusel-De Mierden
		totaalscore obv gemiddelde per beleidsvariabele	4,117	3,941	3,882	3,831	3,768
9		Algemeen					
		Waterplan	5	5	3	5	5
		Communicatie					
10		Burgers informeren	5	5	5	5	3
11		Burgers meepraten	5	NVT	5	1	5
12		Doelstellingen geformuleerd	2	4	2	3	5
		Afkoppelen					
17		Hoeveelheid afgekoppeld oppervlak bijhouden	5	5	5	5	5
18		Houding tov afkoppelen	5	5	5	5	5
21		Afkoppelkansenkaart	5	1	2		5
22		Doelstellingen geformuleerd	5	5	4	5	4
23		Maatregelen om gedrag bewoners te beïnvloeden	3	3	1	3	3
25		Kwaliteit afstromend hemelwater meten	3	1	NVT	1	1
		Puntbronnen buitengebied					
27		Stadium sanering ongezuiverde lozingen	4	5	4	2	4
		Puntbronnen bebouwd gebied					
28		Gemeentelijk Riolerings Plan	3	5	5	3	3

De 'stedelijk-water-mondriaan' met detailuitsnede.

catoren zijn in de vorm van enquêtevragen voorgelegd aan de gemeenten. Tevens is aanvullend een aantal vragen aan de enquête toegevoegd. Aan elke antwoordmogelijkheid van de enquêtevragen is een score van 1 (laag) tot 5 (hoog) toegekend. Aan de scores zijn kleuren gekoppeld:

1 = rood, 2 = oranje, 3 = geel, 4 = groen, 5 = blauw. Om een rangorde aan te brengen in het overzicht van alle enquêteresultaten, is per gemeente een totaalscore berekend. In de afbeelding hierboven is de hiermee verkregen stedelijk-water-mondriaan met een

detailuitsnede weergegeven. Duidelijk zichtbaar zijn de relatief meer blauw en groen getinte gemeenten, die hoog scoren, aan de linkerkant en de relatief meer oranje en rood getinte gemeenten, die laag scoren, aan de rechterkant.

Groeiende aandacht voor stedelijk water

De gemiddelde totaalscore in 2004 nam toe ten opzichte van 2002 (met ruim tien procent). De hoogste gemiddelde score is nauwelijks veranderd (4,12 ten opzichte van

4,18); de laagste gemiddelde score kwam hoger uit (2,06 ten opzichte van 1,88). Bij meer dan 80 procent van de gemeenten is de gemiddelde score toegenomen ten opzichte van 2002. De 'puntbronnen buitengebied' en 'diffuse bronnen' hebben de aandacht van nagenoeg alle gemeenten in tegenstelling tot 'efficiënt watergebruik': dit onderwerp leeft niet bij de gemeenten. De gemiddelde score voor 'puntbronnen buitengebied' nam het meest toe ten opzichte van 2002. Dit is het effect van de in maart 2003 vastgestelde provinciale beleidsnota Lozingen Buitengebied en de subsidieregeling waarin gemeenten sterk gestimuleerd worden om te kiezen voor de verbrede zorgplicht. Belangrijk is bovendien dat de waterschappen het provinciale beleid hebben overgenomen en eveneens in financiële zin bijdragen om samen met de Noord-Brabantse gemeenten de sanering voor 1 oktober aanstaande uit te voeren. Dit gezamenlijke optreden heeft inmiddels dermate veel succes dat bijna 90 procent van de gemeenten heeft gekozen voor de verbrede zorgplicht.

Riolering

Alle gemeenten hebben inmiddels een plan van aanpak voor de sanering van ongezuiverde lozingen in het buitengebied in voorbereiding of vastgesteld. Ten opzichte van 2002 is het aantal gemeenten dat de plannen ook uitvoert, gestegen met 19 procent. Voor 'puntbronnen bebouwd gebied' hebben de gemeenten al de nodige inspanning geleverd, maar is nog aanvullende inzet vereist. De basisinspanning nam met acht

procent toe ten opzichte van 2002. Niettemin is de doelstelling van 1 januari 2005 door een groot aantal gemeenten niet gehaald. Verder is ten aanzien van risicovolle overstorten en de aanpak van overstorten op de natte natuur vooruitgang geboekt. Ten aanzien van gemeentelijke rioleringsplannen geldt dat 40 procent van de gemeenten niet beschikt over een actueel plan. Dit is ondanks een afname met tien procent ten opzichte van 2002 nog steeds aanzienlijk. De provincie gaat op dit punt het komende jaar dan ook actie ondernemen. Op het gebied van afkoppelen is de beleidsmatige aandacht toegenomen (met tien procent ten opzichte van 2002). Ook het aantal afkoppelkansenkaarten nam toe (van 52 naar 64 procent). Maar dit leidt nog niet tot het bereiken van de doelstelling van vijf procent afgekoppeld verhard oppervlak. Op dit moment is namelijk ongeveer 3,4 procent afgekoppeld van de gemengde rioolstelsels.

Waterplannen

Grotere gemeenten (qua inwoneraantal) schenken in het algemeen meer aandacht aan water dan de kleinere gemeenten. Gemeenten die bezig zijn (geweest) met het opstellen van een waterplan, scoren in het algemeen ook hoger. Het aantal waterplannen is toegenomen (met circa 20 procent ten opzichte van 2002). Inmiddels beschikt 35 procent van de Brabantse gemeenten over een gemeentelijk waterplan en is nog eens 35 procent van de gemeenten in meer of mindere mate bezig met het opstellen ervan. Dit aantal zal de komende periode toenemen, omdat het Nationaal Bestuursakkoord Water vereist dat medio 2006 gemeenten, voorzover dit uit oogpunt van tenminste de wateroverlastproblematiek door partijen noodzakelijk wordt gevonden, in een waterplan of een rapportage aangeven hoe aan de stedelijke wateropgave invulling wordt gegeven.

Ruimtelijke ordening

Bijna driekwart van de gemeenten beschikt over een structuurvisie+ met aandacht voor 'groene' en 'blauwe' functies of heeft deze visie in ontwikkeling. In bijna 90 procent van de gemeenten gelden doelstellingen voor recreatief medegebruik, waarbij het gaat om een stapeling van functies. Gemeenten hebben aandacht voor 'groene' waarden in relatie tot water in de bebouwde omgeving. Met natuurwaarden wordt in de planvorming en visieontwikkelingen veelvuldig rekening gehouden. Daarnaast lijkt het verwezenlijken van de aan waterlopen toegekende functies goed te verlopen.

De watertoetsprocedure wordt in het algemeen succesvol doorlopen. Dit leidt tot de conclusie dat veel gemeenten nadrukkelijk aandacht hebben voor water in hun planvorming. De vraag die echter onvolgende beantwoord blijft, is of met het succesvol verlopen van de watertoets inhoudelijke waterdoelen daadwerkelijk worden gehaald. Dit zal in een toekomstige beleids-evaluatie beter een plaats moeten krijgen.

Voor grondwaterneutraal bouwen heeft meer dan de helft van de gemeenten doelstellingen. Bij uitbreiding en vestiging van nieuwe bedrijventerreinen neemt de helft van de betreffende gemeenten het criterium van ligging aan een vaarweg expliciet mee.

Milieubeleid

Driekwart van de gemeenten maakt gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen in bebouwd gebied. Ten opzichte van 2002 is zelfs sprake van een stijging. Daarnaast past ruim 80 procent van de gemeenten ook alternatieve methoden voor onkruidbestrijding toe (hier is sprake van een lichte afname ten opzichte van 2002). Onder andere de economische situatie alsmede het toelatingsbeleid van bepaalde bestrijdingsmiddelen motiveert gemeenten

niet tot het verminderen van het gebruik of het zoeken naar alternatieven.

Volgens gedeputeerde Milieu, Water en Natuur mevrouw drs. J. Moons blijkt uit de resultaten van de Regionale WaterSysteem Rapportage en de beleidsevaluatie 2004 voor het thema 'water in bebouwd gebied' dat de meeste Noord-Brabantse gemeenten flinke inspanningen hebben verricht. Ondanks de voortvarende aanpak worden echter niet alle doelstellingen op de gewenste termijn gehaald. Het aanpakken van problemen blijkt meer tijd te kosten.

Bebouwd gebied, zowel bestaand als nieuw te ontwikkelen, heeft een nadelige invloed op het watersysteem in zowel kwalitatieve als kwantitatieve zin. Beter inzicht in de omvang van emissies uit bebouwd gebied en het effect van maatregelen op de waterkwaliteit kan ontstaan door te monitoren en is noodzakelijk om aanvullende maatregelen te kunnen vaststellen waarmee de emissies kunnen worden geminimaliseerd. De Kaderrichtlijn Water zal nog de nodige inspanningen vergen. Daarnaast is wateroverlast een aandachtspunt. In circa 70 procent van de gemeenten komt wateroverlast vanuit grondwater, oppervlaktewater of hemelwater niet alleen incidenteel maar ook structureel voor. Uitvoering van de afspraken van het Nationaal Bestuursakkoord Water heeft dus zeker zin in Noord-Brabant.

Karin Zwaga
Provincie Noord-Brabant

* Provincie Noord-Brabant i.s.m. Royal Haskoning (2003). Beleidsevaluatie Provinciaal Waterhuishoudingplan 2. Kerntema 'Water in bebouwd gebied'.

** Arcadis (2005). RWSR/beleidsevaluatie 2004. Provincie Noord-Brabant.